

Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
«Санагинская средняя общеобразовательная школа»

«Рассмотрено»

Руководитель МО
Т.Х. Мархаева /Мархаева Т.Х./
ФИО

Протокол № 1 от «24»
августа 2017 г.

«Согласовано»

Заместитель директора
по УВР МАОУ «Санагинская
СОШ» *Н.В. Доржиева* /Доржиева Н.В./
ФИО

«25» августа 2017 г.

«Утверждено»

Директор МАОУ
«Санагинская СОШ»
И.В. Бандеева /Бандеева И.В./
ФИО

Приказ № 5 от «28» августа 2017 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Предмет: Бурятский язык

Класс: 8

Учитель: Мархаева Т.Х.

Категория: высшая

Стаж: 29

1. Тайлбари бэшэг

Тус хүдэлмэри хадаа 1312 дугаар 2004 оной мартын 9 Россиин Федерациин Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 889 дугаар 2010 оной августын 30 хубилагдаһан Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 1089 дугаар 2004 оной мартын 5-най Хуралсалай министерствын захиралта дээрэ үндэһэлжэ зохоогдоһон, туршалгын программа баримталан, 8-дахи класста ажалай программа зохоогдобо. Буряад хэлэ үзэлгэдэ 70 час үгтэнэ.

Россиин эрдэм хуралсалда шэнэ шэглэлнүүдэй нэбтэрэн орожо, бээлүүлэгдэжэ байгаа мүнөө сагта Байгалай регионой хуралсалай эмхинүүдтэ буряад хэлэ бэшэг шудалалгада гүнзэгы анхарал хандуулагдана.

1992 оной юниин 10-да баталагдаһан «Буряад Республикын арадуудай хэлэнүүд тухай» Хуулийн ёһоор буряад хэлэнэй гүрэнэй хэлэнүүдэй нэгэн болоод байхадань, тус хэлэндэ олониитын, арад зоной, залуушуулай, хурагшадай хандалга нилээд гүнзэгырнэ.

Гол шухала зорилгонууд:

- ургажа ябаа залуу үетэндэ эрдэм болбосоролой үндэһэ хууриие гүнзэгыгөөр ба бата бэхээр үгэхэ;
- хурагшадые Буряад Республикын гүрэнэй аман ба бэшэгэй хэлэтэй болгохо;
- ниитын болон ажахын хэрэгтэ түрэлхи хэлээ хэрэглүүлжэ хургаха;
- арадайнгаа түүхэ, аман зохоолойнь баялиг, ёһо заншал, соёл болбосорол – эдэ бүгэдэндэ түшэглэн, тэдэниие хургажа, хүгжөөжэ, хүмүүжүүлжэ, буряад үндэһэ яһатанай гүнзэгы мэдэрэл бүридхүүлхэ.

Тус зорилгонуудһаа дулдыдан, буряад хэлэ үзэжэ байһан хурагшадта эрдэмэй-лингвистическэ мэдээнүүдые, ойлгосонуудые, грамматикын дүримүүдые дүүрэнээр шудалан үзүүлхэ шухала.

8 класста туд программа бээлүүлэгдэхэдэ, хуралсалай номууд ба дидактическа материалнууд, таблицанууд болон буряад хэлэнэй диск дээрэ үндэһэлжэ зохоогдобо.

Хуралсалай ябадал иимэнүүд технологи болон методико дээрэ эмхигхэгдэнэ: түлэблэлэй, блогой, шэнжэлүүлжэ ойлгуулха, зохоохы, бэдэрэлгын онол аргууд. Заалгын ба шэнжэлэн үзэлгын замуудые тодоруулдаг, багшалхы эрдэм ухааниие буряад хэлэ зааха методико гэдэг. Методико хадаа хэлэ шудалгы тодоруулна, мэдэсыень элирүүлнэ, раздел бүхэниие ямар класста хэды шэнээн гүнзэгыгөөр ба үргэнөөр үзэхэ ёһотойб гэжэ шэнжэлнэ, багша ямар арга боломжонуудые хэрэглэхэб, заалгая хайшан гэжэ һайжаруулхад гэжэ тодоруулна. Методико дидактикатай тон нягта холбоотой. Хүмүүжүүлгын, эрдэмэй болон хуралсалай ёһо нахаралдаа абадаг дидактикын юрэнхы үзэлнүүд методикын үндэһэ хууриинь болоно гэшэ. Методико хүмүүжүүлгын, эрдэмэй болон хуралсалай үедэ хүнэй ханаан сэдхэлэй хүгжэлтэ (психикэ) шудалдаг, багшалхы ухаан сэдхэлтэй, тэрэнэй психологическа үндэһэ хуури шэнжэлдэг психологитой тон нягта холбоотой. Ёһо журам эбдэдэггүй хүмүүжүүлгын асуудалнуудые хараадаа абажа, буряад хэлэнэй методико этикетэй, эстетикэтэй харилсаатай байдаг. Тэрээнһэ гадна буряад хэлэнэй методико ондоо дүтэрхы хуралсалай предметүүдтэй нягта холбоотой: буряад литература, ород хэлэн ба литература, түүхэ, хүгжэм, дүршэлэн харуулдаг искусствотой. Буряад хэлэнэй методико хургуулийн багшанарай дүй дүршэл шэнжэлдэг, онсодходог ба тэрээн дээрэ үндэһэлдэг. Буряад хэлэнэй методикын гол түлэб үзэлнүүд (основные принципы) иимэнүүд байна: научна шанар, түүхэ баримталга.

Хургалгын үедэ хэрэглэгдэдэг үзэгдэлнүүд иимэ:

- ажабайдалтай холбоо

Гуримтай ба зорихон хуралсал: ойлгосо, харуулан ойлгосо, хуралсалай ба хүмүүжүүлгын холбоо хургалгын үеын шухала хубинууд хадаа хуралсалай зорилго, предмет, багша, хурагша.

Хурагшадай мэдэсэ, шадал, дадалыень шалгаха янзанууд: шалгалтын упражненинүүд, бэшэмэл харюунууд, тестнүүд, диктантнууд, шалгалтын холимог хүдэлмэри, аман шалгалта, хөөрэлдөөн, хурагшадтай уридшалан хүдэлэлгэ, хүсэд шийдхэгдээгүй асуудалнуудые шэнжэлүүлэн тайлбарилга, сахим хураха номоор даабаринуудые дүүргэлгэ.

Бээлүүлхэ болзор ба шата – 2017/2018 хуралсалай жэл, 8 класс

2. Учебно-тематическа түсэблэлгэ

№	Темэнүүд	Үгтэһэн саг	теори	практика	шалгалта
1	Урда классуудта үзэһэнөө дабталга	2		2	
2	Синтаксис. Холбуулал	2	1	1	
4	Мэдүүлэл	1		1	
5	Юрын мэдүүлэл	1		1	
6	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	1		1	
7	Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд. Шалгалтын диктант	5	1	3	1
8	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд. Шалгалтын диктант	4	1	2	1
9	Мэдүүлэлэй гэшүүд болодоггүй үгэнүүд	4	2	2	
10	Мэдүүлэлэй тододхоһон гэшүүд. Практическа хүдэлмэри	5	1	4	
11	Дахуулалтай мэдүүлэлнүүд	6	2	3	1
12	Жэл соо үзэһэнөө дабталга	4		3	1
	Хамта	35	8	23	4

3. Сэдбүүдэй гаршаг

1. 5-7 классуудта үзэһэнөө дабталга: фонетикэ, морфологи, тэдэнэй шүүлбэри
2. Синтаксис: холбуулал ба тэрэнэй бүридэлдэ ороһон үгэнүүдэй харилсаан. Холбуулалай илгарал: тогтомол ба сулоо холбуулалнууд. Холбоо угэнууд, тэдэнэй илгарал. Холбоо угэнууды хэлэлгэдээ зубоор хэрэглэжэ нуралга.
3. Мэдүүлэл, тэрэнэй байгуулга. Мэдуулэлэй гэшүүд.
4. Юрын мэдуулэлэй илгарал. Хоёр бүридэлтэ ба нэгэ бүридэлтэ мэдуулэлнууд. Дутуу мэдуулэл.
5. Мэдуулэлэй шухала гэшууд.
6. Мэдуулэлэй юрын гэшууд.
7. Нэгэ түрэл гэшүүд,
8. Мэдүүлэлэй гэшүүд болодоггүй үгэнүүд. Тэдэнэй илгарал.
9. Мэдуулэлэй тододхонон гэшууд
10. Дахуулал, тэрэнэй илгаа
11. Жэл соо үзэһэнөө дабталга

4. Нурагшадай мэдэсэ, шадабариды табигдаха гол эрилтэнүүд

Нурагшад 8-дахи класс дүүргэхэдээ, иимэнүүд шадабаритай болон дадалтай болохо ёһотой:

- нэрэ болон холбуулалнуудай гол ба дулдыданги үгэнүүды гаргадаг хэлэлгын хубинууды зүбөөр олохо;
- сүлөө ба тогтомол холбуулалнууды илгаруулха;
- мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо (тааралдал, шадарлал, хүтэлбэри) зүб илгахы;
- нэгэ ба хоёр бүридэлтэ мэдуулэлнүүды илгаруулжа шадахы;
- нэгэ түрэл гэшүүдтэй, хандалгатай, оролто үгэнүүдтэй, тусгаарлагдан гэшүүдтэй мэдуулэлнүүды зохоожо шадахы;
- 5-7 –дохи классуудта үзэһэн бэшэгэй дүримүүды, 7-8 дахи классуудта үзэһэн сэглэлтын тэмдэгүүды дахуулалтай, сэхэ хэлэлгэтэй, нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдуулэлнүүды болон бусад хэрэгтэй дүримүүды зүбөөр хэрэглэхэ.

5. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд

1. С.Г.Ошоров, Ж.Ц.Жамбуева «Буряад хэлэн», 8 класс, Улаан-Үдэ, 2008
2. А.Б.Санжаева «Буряад хэлэнэй грамматикаар таблицанууд», 2010
3. А.Б.Санжаева «Буряад хэлээр лабораторна-практическа хүдэлмэринүүд», 2000
4. «Буряад хэлэн» сахим нураха бэшэг, 2006, 2010
5. С.Г.Будаин «Буряад хэлээр тестнүүд», 2006
6. Буряад нургуулин программанууд «Буряад хэлэн» 5-9 классуд, 2008
7. Методическа заабаринууд. Буряад хэлэн 5-9 классууд, Б-Д. Батоев «Бэлиг», 2005

6. Хэрэглэгдэхэ литература

1. С.Г.Ошоров, Ж.Ц.Жамбуева «Буряад хэлэн», 8 класс, Улаан-Үдэ, 2008
2. А.Б.Санжаева «Буряад хэлэнэй грамматикаар таблицанууд», 2010
3. А.Б.Санжаева «Буряад хэлээр лабораторна-практическа хүдэлмэринүүд», 2000
- 4.«Буряад хэлэн» сахим нураха бэшэг, 2006, 2010
5. С.Г.Будаин «Буряад хэлээр тестнүүд», 2006
6. Д.Н.Доржиев «Мүнөөнэй буряад хэлэн». Синтаксис, Улаан-Үдэ, 2005
7. К.Д. Черемисов «Буряад-ород толи»
8. Ш.Р. Цыденжапов «Бурятско-русский фразеологический словарь», Улаан-Үдэ, 1992
9. Н.Б. Будаев «Адирхуу удхатай үгэнүүдэй толи»

Нуралсалай сэдэбүүдэй түсэб

№	Үзэхэ хубинууд болон сэдэбүүд	Үгтэһэн саг	Тэрэнэй тоодо		
			хэшээл нүүд	Практическа ажал нүүд	шалгалтын ажал нүүд
1	Урда классуудта үзэһэнөө дабталга	2			
1.1	Фонетикэ	1		1	
1.2	Морфологи	1		1	
2	Синтаксис	23			
2.1	Синтаксис тухай мэдээн Холбуулал тухай ойлгосо, тэрэнэй илгарал	2	1	1	
2.3	Мэдүүлэл тухай ойлгосо, тэрэнэй илгаа	1		1	
2.4	Юрын медуулэл	1		1	
2.4	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	1		1	
2.5	Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд. Шалгалтын диктант	5	1	3	1
2.6	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд. Шалгалтын диктант	4	1	2	1
2.7	Мэдүүлэлэй тододхоһон гэшүүд. Практическа хүдэлмэри	5	1	4	
2.8	Мэдүүлэлэй гэшүүд болодоггүй үгэнүүд	4	2	2	
3	Дахуулал	6			
3.1	Дахуулал тухай юрэнхы мэдээн, илгарал. Шалгалтын диктант		2	3	1
4	Жэл соо үзэһэнөө дабталга.	4		3	1
	Хамта	35	8	23	4

